

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

KOSTEL VŠECH SVATÝCH NA ROUDNÉ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Matěj Tlustý

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň, 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne .....

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji doc. PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za cenné rady a profesionální i vstřícný přístup.

Obsah

Úvod.....	5
1 Historie.....	6
1.1 Vznik kostela.....	6
1.2 Husitské a další války.....	8
1.3 Od 20. století po současnost.....	8
2 Kostel v detailech.....	10
2.1 Interiér.....	10
2.1.1 Sakristie.....	11
2.1.2 Presbytář.....	12
2.1.3 Loď kostela.....	12
2.2 Proměny kostela.....	13
2.2.1 Rekonstrukce.....	13
2.2.2 Oprava kostelního zvonu.....	14
2.2.3 Varhany.....	15
2.3 Díla a památky.....	16
2.3.1 Umělecká díla kostela.....	16
2.3.2 Heraldické památky.....	17
2.4 Hřbitov a jeho okolí.....	18
2.4.1 Hřbitov u kostela Všech svatých.....	18
2.4.2 Hrobnický domek.....	20
3. Komunity.....	20
3.1 Aktivisté.....	21
3.2 Řád Františkánů v Plzni.....	22
3.2.1 Plzeňští Františkáni po revoluci.....	24
Závěr.....	25
Summary.....	27
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ.....	28
Příloha.....	i
Seznam příloh.....	i

Úvod

Má bakalářská práce se věnuje kostelu Všech svatých na Roudné a přílehlým objektům, které jsou součástí areálu. Zkoumá historii, architekturu a vztahy s místními komunitami, jako je farnost Františkánů či Spolek aktivistů roudenského kostela.

Motivací pro výběr tématu je kombinace osobního zájmu a vnímání nedostatečného pokrytí vědecké literatury. Jako pravidelný návštěvník tohoto kostela jsem se rozhodl prozkoumat jeho historii a architekturu blíže. Kostel je druhým nejstarším v Plzni, a přesto se mu dostává málo pozornosti. Dalším důvodem je nedávné znovuoživení aktivity farnosti v kostele po covidové krizi.

Cílem této práce je poskytnout ucelený a hluboký pohled na historii tohoto místa a jeho význam pro okolní komunity. Zaměřím se na jednotlivé části kostela, jeho architektonické prvky a unikátní rysy. Kromě toho doplním dosavadní znalosti o nové informace, které byly doposud v literatuře opomíjeny, nebo nebyly dostupné. Věřím, že tato práce přispěje k lepšímu porozumění a hodnocení významu kostela Všech svatých na Roudné a jeho historického kontextu.

Celá práce je rozdělena na tři části. V první se věnuje historii místa a jeho nejbližšího okolí. Podává přehled od dob postavení kostela po současnost. Druhá část se věnuje konkrétním místům, artefaktům a budovám v areálu kostela. Ve třetí se zaměřuji na představení komunit, které jsou s kostelem spjaty. Primárním zdrojem je publikace s názvem *Kunčín hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*¹. Ta se zaměřuje především na historický aspekt budovy, ale nezabíhá do konkrétních detailů. Taktéž bylo v práci užito orální historie, a to zejména ve spojitosti se členy spolku aktivistů.² Díky nim bylo v práci možné využít značné množství neoficiálních a nepublikovaných materiálů. Pro pochopení vývoje řádu Františkánů posloužila kniha s názvem *Františkáni v Plzni: 1293-2010*, kterou zeditovala dlouholetá členka farnosti Pavla Budilová.³

---

¹ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4.

² Rozhovor autora bakalářské práce Matěje Tlustého s vedoucím spolku aktivistů Josefem Kabátem, narozeným 8.9. 1943, bytem Baarova č. p. 4 v Plzni, dne 8. 11. 2023 v Plzni.

³ BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3.

1 Historie

V této části se práce věnuje kompletní historii kostela. Začíná ještě před jeho založením a pokračuje až do jednadvacátého století. Moderní dějiny jsou pak podrobněji popsány ve třetí části, která se věnuje komunitám.

1.1 Vznik kostela

Kostel Všech svatých na Roudné patří mezi nejstarší plzeňské kostely. Byl postaven jako druhý v pořadí, a to po kostele svatého Jiří, jenž se nachází na Doubravce a je datován do roku 992.⁴ Zasvěcení „všem svatým“ je typické pro kostely starých osad, které pocházejí z dob vlády českých Přemyslovců. Tyto příklady se kromě Plzně dají nalézt například v Domažlicích, nebo ve Stříbře.⁵ Přesné určení staří není možné, z důvodu nedostatku pramenů. Je však jisté, že se původně jednalo o farní kostel postavený v románském slohu, jenž sloužil vesnicím Malice, Záhorsko a dalším v okolí.⁶ To vše dokládá orientační výzkum, který byl proveden v 70. letech dvacátého století.⁷ Obec Malice, která je dnes již zaniklá, se nacházela v oblasti za dnešním Rooseveltovým mostem. V tomto místě byly při vykopávkách nalezeny v odpadních jámách střepy nádob, které se datují přes celé 13. století. Obyvatelé vesnice se časem přesunuli za lepším do Nové Plzně. Jedinou písemnou zmínkou o obci je dokument o daru panovníka. Osada časem splynula s Novou Plzní a na jeho místě vzniklo napřed Saské předměstí a následně městská čtvrť Roudná.⁸

Roudná získala své jméno podle cesty na tvrz se stejným názvem.⁹ Ta stála poblíž dnešní čtvrti Bílá Hora.¹⁰ Podobu, kterou dnes u čtvrti Roudná známe, nabyla až po období třicetileté války. Důvodem pro to je její umístění, které je až za hradbami Plzně, tudíž byla při válečných konfliktech jako první vystavena nebezpečí. Z původní barokní zástavby se dochovaly domy na adresách Na Roudné 68, Lochotínská ulice 62 a jiné další.¹¹ Stavební rozvoj lokality umožnil především Saský most, který je dnes již přejmenován na Rooseveltův. Přes něj vedla totiž důležitá obchodní cesta do severní části kraje. Na konci 19. století proběhla výstavba přízemních a patrových domů v několika

---

⁴JANEČEK, Miloslav. *Bolevec a okolí: (městské obvody Plzeň 1 a Plzeň 7, Radčice, části Chotíkova, Ledec, Záluží, Třemošné, Zruče a Sence) : [přůvodce]*. Plzeň: Starý most, 2001. ISBN 80-238-7629-5, s. 103.

⁵MACHÁČEK, Antonín. *O kostele Všech svatých aktuálně*. Plzeňsko, 19. Plzeň, 1992.

⁶SOUKUP, Jan. *Kostel Všech svatých v Plzni na Roudné*. Biskupství plzeňské, 2000, s. 2.

⁷MACHÁČEK, Antonín. *O kostele Všech svatých aktuálně*. Plzeňsko, 19. Plzeň, 1992, s.1.

⁸ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 4.

⁹MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 5.

¹⁰LAJBLOVÁ, Miroslava. *Západočeský sborník historický, 27*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 1994, s. 18.

¹¹MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 5.

ulicích jako je Na Roudné, Pod Všemi svatými, nebo Lipová.¹² Dnes se jedná o velice atraktivní místo, především díky své blízkosti k historickému centru města. Přesvědčit nás o tomto faktu může pohled na dobové fotografie, které před zhruba sto lety zachycovaly jen pár domků a zbytek tvořila pole a louky. Dnes je téměř veškerá plocha, která k tomu byla vhodná, zastavěná a nachází se zde velké množství nových staveb.

Roku 1295 založil král Václavem II s pověřením lokátora Jindřicha Novou Plzeň. Pro ni se kostel Všech svatých stává hlavním náboženským centrem, a to hlavně díky své vhodné geografické poloze. Nachází se totiž ve vzdálenosti pouhých dvou kilometrů severně od historického jádra dnešní Plzně, nedaleko řeky Mže.¹³ Chrám však nebyl časem shledán vyhovujícím, a to především pro svou nízkou kapacitu. To vedlo k tomu, že roku 1322 král Jan Lucemburský udělil patronátní právo Řádu německých rytířů.¹⁴ Ti rozhodli, že hlavním plzeňským kostelem bude nově vzniklý chrám svatého Bartoloměje, který se nachází na náměstí. Ten byl totiž od roku 1310 dostavěný a plně funkční.¹⁵ Patronátní právo znamenalo, že majitel může rozhodnout o faráři. Díky tomuto aktu máme první písemně doloženou zmínku o kostele na Roudné.¹⁶ Touto akcí se chrám Všech svatých stal pouze kostelem filiálním neboli příležitostným. Neznamená to však, že byl naprosto odříznut od veškerého dění. Stále se zde konaly pohřby, a to především pro obyvatele nižších vrstev z vesnic Skvrňany a Bolevec. V pozdějších dobách se zde pochovávají i významnější osobnosti z Plzně, nebo příslušníci šlechtického stavu.¹⁷ Plnil rovněž reprezentativní funkci pro město. Taktéž se chrám dočkává jmenování na kapli obce Záhorska. Ta se nacházela pod úpatím kopce a udržela se zde do konce 15. století. Později splynula s Plzní, stejně jako další obce v blízkém okolí. Následující vývoj kostela by se jen stěží dal označit jako poklidný. Jeho první výstavba byla uskutečněna v románském stylu. Bylo užito pískovcových kvádrů, jenž posloužily jako základy. Jejich zbytky byly nalezeny v dnešní sakristii.¹⁸ To, že stavba byla románského slohu, nám dokládá skutečnost, že v roce 1322 se o kostele mluví jako a starém a hotovém.¹⁹ Dnešní sakristie je to jediné, co se z původní románské stavby dochovalo. Původní stavba se časem stal nevyhovující, a to především pro svou nedostatečnou kapacitu. Proto byla v 80. letech 14. století zbořena a na jejím místě postaven hřbitovní kostel v gotickém stylu. Existenci jednotlivých slohů lze vypožorovat na různých částech kostela.

---

¹² MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s.5

¹³ OŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 3.

¹⁴ JANEČEK, Miloslav. *Bolevec a okolí: (městské obvody Plzeň 1 a Plzeň 7, Radčice, části Chotíkova, Ledec, Záluží, Třemošné, Zruče a Sence) : [průvodce]*. Plzeň: Starý most, 2001. ISBN 80-238-7629-5, s. 103.

¹⁵ HEJNÝ, Václav. Co ukázal průzkum kostela na Roudné. *Lidová demokracie*. 1977, roč. 32, č. 290, s. 1.

¹⁶ SOUKUP, Jan. *Kostel Všech svatých v Plzni na Roudné*. Biskupství plzeňské, 2000, s. 2.

¹⁷ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 3.

¹⁸ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 12.

¹⁹ LÁBEK, Ladislav. *Kostelík Všech svatých*. Edice Kroužku přátel starožitností v Plzni, 1912, č. 3. Plzeň: Kroužek přátel starožitností, 1912. ISBN (váz.), s. 8.

Například klenba byla zde původně obkročná, poté se přestavěla na křížovou, a nakonec skončila jako sklípková.

1.2 Husitské a další války

Za husitských válek se stav objektu významně zhoršil.²⁰ Velký podíl na tom měl kazatel Václav Koranda, který vedl plzeňský husitský sbor. Díky jeho přičinění, plzeňští husité rozebrali kostely na předměstí. To vše za účelem posílení městských hradeb. Plzeň se totiž měla stát hlavní oporou husitů – „městem Slunce“, což se nestalo. Po konci husitských válek bylo nutné učinit opravy, aby mohl být kostel roku 1460 znovu vysvěcen.²¹ Domníváme se, že během této rekonstrukce byly v chrámu zhotoveny nástěnné fresky a malby. Z tohoto období pochází taktéž i klenba presbytáře. Horšímu zacházení se kostelu dostalo i za třicetileté války, konkrétně za její česko-falcké části. V letech 1618-1620 sloužil jako ovčín pro Mansfeldovy vojáky. Ani v následujících letech se situace nezlepšila. V roce 1648 probíhá tažení Königsmarka na Prahu a prochází okolo Plzně. To zasáhne i prostor U Všech svatých. Po válce musí proběhnout nutné opravy. Ty započaly v roce 1671 vyhlášením odpuštěk za účelem rekonstrukce kostela.²² Naopak sedmiletou válku přežívá kostelík v neporušeném stavu. V roce 1708 uvítal na pouti ke Všem svatým arciděkana Pěcháčka.²³ Roku 1742 byl naproti kostelu Všech svatých nalezen oběšený rolník Češník ze Záluží, který umožnil vniknutí saských vojsk do Plzně. O čtyři roky později postihne kostel, stejně jako zbytek plzeňského kraje, zemětřesení. Naštěstí se vše obešlo bez větších škod. V roce 1836 proběhla v Plzni epidemie cholery, což mělo za následek značný nárůst hrobů v okolí kostela. Roku 1855 byly zahájeny další opravy chrámu. Dne 10. června 1859 bylo vyzváno spolu s ostatními zvony plzeňských kostelů i u Všech svatých při prosebném procesí. To vedl arciděkan Hlavan ke kříži na Saském mostě. Prosili za vítězství ve válce se sardinským císařem Viktorem Emanuelem.²⁴ Roku 1859 se kostelu dostává vzácné návštěvy. Do Plzně přijel arcibiskup Bedřich Schwarzenberg, který navštívil i roudenský kostel. Opravy kostela se protahují až do roku 1885. Tehdejší podoba kostela se zachovala do dnešního dne.

1.3 Od 20. století po současnost

V roce 1915 proběhlo znovuobjevení renesančních fresek v kněžišti.²⁵ Po roce 1918 začíná růst oblíbenost kostela. V té době hrával na varhany při mši svaté kostelník a hrobař Ignác Hechta, jenž rád do preludií začleňoval národní písně a úryvky českých i cizích oper. Kostel se také v této době

---

²⁰ MAŘÍK, Antonín. O rekonstrukci a minulosti vzácné plzeňské památky na Roudné. *Škodovák*. 1992, roč. 47, č. 2, s. 5.

²¹ JANEČEK, Miloslav. *Bolevec a okolí: (městské obvody Plzeň 1 a Plzeň 7, Radčice, části Chotíkova, Ledec, Záluží, Třemošné, Zruče a Sence) : [průvodce]*. Plzeň: Starý most, 2001. ISBN 80-238-7629-5, s. 103.

²² BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 11. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

²³ BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 12. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

²⁴ BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 13. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

²⁵ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 5.

dožaduje dalších oprav, kterých se mu dostává roku 1926 a trvají pouhý rok. Konkrétně se jedná o opravy fresek z patnáctého století na stěnách presbyteria. Ty byly svěřeny akademickému malíři Jindřichovi. V této době si kostel oblíbil i městský rada Dr. K. Trejbal, který pocházel ze známé plzeňské rodiny a zemřel později v koncentračním táboře. Ten v chrámu hrával na varhany až do roku 1938 a rovněž přispíval nemalou částkou na chod a opravy kostela.²⁶ Doktora Trejbalu poté nahradil v roli varhaníka profesor Puchta. K tomu došlo dne 6. ledna 1939. Jednalo se o skromného, ale velkého muzikanta, který opravdu pozvedl úroveň kostela na další příčku. Během protektorátu Čechy a Morava nadále působil jako varhaník a nebál se do mši začlenit i vlastenecké pasáže. Původně čtyřčlenný sbor se během let rozrostl na třináctičlenný a získal značný věhlas.²⁷ Kostel byl navštěvován i významnými osobnostmi. Za zmínku stojí například návštěva Mons. Dr. Josefa Berana, která se uskutečnila 9. září 1945. Josef Beran se sem vrátil i 8. června 1947 už jako pražský arcibiskup a český primas.²⁸ V roce 1958 se kostel stává evidovanou kulturní památkou.²⁹

Při náletu na Plzeň dne 18. dubna 1945 bylo vyraženo okno i s bedněním. Dne 27. dubna téhož roku byl kostel těžce poničen. Při bombardování dopadlo okny kostela do presbytáře několik zápalných bomb. Jedna z nich zasáhla oblast za oltářem, kde kostelník Jílek skladoval seno a další hořlavé materiály.³⁰ Za oběť bombardování padl raně barokní oltář z konce 17. století, stejně jako i obraz Všech svatých od neznámého malíře, na kterém nejsvětější trojice korunovala Pannu Marii. Taktéž i několik píšťal u varhan bylo roztaveno a varhany rozladěny, takže musely být podrobeny nákladné generální opravě.³¹

V listopadu roku 1992 byl kostel opět vysvěcen a od té doby je využíván farností Plzeň Severní předměstí. Ta ho má dodnes ve své správě.³² Opravy, které započaly v osmdesátých letech, skončily až v roce 1995.³³ Využívání kostela v období po sametové revoluci nebylo nijak valné. Farnost, která je řízena církevním řádem Menších bratří, ho totiž nepoužívala jako hlavní kostel, ale pouze jako místo nouzové, nebo pro zvláštní příležitosti. Důvodem pro toto rozhodnutí byla možnost využívat Lochotínský pavilonek, který poskytoval výrazně větší komfort, a to především v zimě. Pravidelně byl kostel Všech svatých využíván v čase Velikonoc. V tomto čase poskytoval větší kapacitu i důstojnější prostory pro velikonoční obřady a bohoslužby. Takto nehojně využíván kostel přežíval až do roku 2020, což samozřejmě nepomáhalo jeho stavu. Děly se zde pouze nutné opravy

---

²⁶ BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 16. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

²⁷ BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 17. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 6.

³⁰ BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 17. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

³¹ BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 18. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

³² Rozhovor autora bakalářské práce Matěje Tlustého s vedoucím spolku aktivistů Josefem Kabátem, narozeným 8.9. 1943, bytem Baarova č. p. 4 v Plzni, dne 8. 11. 2023 v Plzni.

³³ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 6.

a akce pro udržení chrámu v chodu. Po covidové krizi se Farnost Severní předměstí musela rozhodnout, jaké místo zvolí jako své působišť. Byla možnost se vrátit zpět do Pavilónku a fungovat jako dřív, nebo se přesunout do kostela Všechn svatých. Zvítězila druhá možnost, a tak prostor U Všechn svatých opět začal aktivněji žít. Jednou ze změn, které kostel potkaly, byla instalace topných koberců. Taktéž byla vybudována v prostorách mezi kostelem a hrobnickým domem nová stavba tzv. „krbovka“. Ta slouží jako zázemí pro návštěvníky kostela před a po mši. Nachází se zde kuchyně, krb, sociální zařízení a místa k sezení.

Prostor mezi hlavním oltářem a svatostánkem se začal postupně propadat. Proto byly zahájeny archeologické práce, kdy bylo odkryto na dva metry půdy a různého dalšího materiálu. Původně se domnívalo, že by se pod oltářem mohla nacházet hrobka. Tento předpoklad se nakonec nepotvrdil, jelikož práce byly provedeny jen v rozsahu, který byl nutný pro opravu.³⁴ Další velkou změnou prošel prostor sakristie, tedy původní kaple. V ní totiž došlo k poměrně rozsáhlému požáru, který ji značně poničil. Oheň zasáhl téměř veškerý movitý majetek, který byl zde uložen, až na velkou dřevěnou skříň, jež dodnes slouží k ukládání liturgických předmětů. Přesný původce požáru nám dodnes není znám. Na druhou stranu se díky tomuto požáru pořídila nová podlaha, která je položena o kus výše než byla ta původní, takže úroveň podlahy je stejná jako v presbyteriu. Tímto krokem se sakristie zbavila nepříjemného schodu při vstupu. Další úpravou kostela, tentokrát pouze dekorativní, byla instalace křížové cesty, kterou kostelu věnovala dlouholetá členka spolu Aktivistů paní PhDr. Hana Gerzanicová. Ta se nezasloužila pouze o křížovou cestu, ale taktéž o pořízení nového zvonu Vojtěch v roce 2010, nebo se účastnila na restauraci původního kostelního betléma.³⁵ Betlém je tvořen sadou původních figurek z porcelánu a obrazem, který pochází z roku 1937. Obraz vytvořila Kamila Kepková a v roce 2001 byl restaurován Vojtěchem Hurtou.³⁶

2 Kostel v detailech

Druhá část se zaměřuje na konkrétní jednotlivosti kostela. Rozebírá jak umělecká díla kostela, tak i movité a nemovité objekty, které se zde nachází. Zvláštní pozornost je pak věnována kostelnímu zvonu, který zde dlouho fungoval. Soustředí se i na nejbližší okolí, hřbitov a budovy v jeho areálu.

2.1 Interiér

V této sekci jsou rozebrány jednotlivé části kostela. Věnuje se jak jejich vývoji, tak popisu jejich současného stavu.

---

³⁴ Rozhovor autora bakalářské práce Matěje Tlustého s vedoucím spolku aktivistů Josefem Kabátem, narozeným 8.9. 1943, bytem Baarova č. p. 4 v Plzni, dne 8. 11. 2023 v Plzni.

³⁵ KRIST, Miloslav, ed. *Setkávání s paní Hanou: přátelé a spolupracovníci plzeňské básnířce a mecenáše k 95. narozeninám*. Plzeň: Miloslav Krist - ArtKrist, 2023. 141 stran. ISBN 978-80-88357-29-2, s. 51.

³⁶ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 6.

2.1.1 Sakristie

Brzo po dokončení přestavby v románském stylu vznikla i soukromá kaple, která byla zajímavá především svou nevšední obkročnou klenbou.³⁷ Tato kaple se později stane dnešní sakristií. Ta byla vystavěna na příkaz královského rychtáře Jindřich ze Dvora. Obvodové zdi kaple jsou vystaveny z velkých kvádrů pískovce, stejně jako je tomu v případě kostela svatého Bartoloměje na plzeňském náměstí. Stejného materiálu je rovněž užito i v čelech vnějších opěrných pilířů presbytáře, zbytek kostela byl vystavěn z úspornějšího pískovcového kamene.³⁸ Za dob husitských válek se kostel částečně rozebral, a to z důvodu nutnosti posílení městských hradeb.³⁹ Naštěstí kostel nebyl rozebrán do základu a dá se domnívat, že alespoň opěráky a možná i severní stěna lodní zdi zůstaly. To můžeme předpokládat díky prostým zákonům fyziky, podle kterých by obkročná klenba nemohla vydržet a zůstat dochována. Severní stěna totiž tvoří rovněž i jižní stěnu kaple.⁴⁰

V polovině sedmdesátých let minulého století proběhl průzkum, který se soustředil zpočátku na sakristii, kde byly jen malé šance na nálezy. Městský konzervátor Ing. arch. Antonín Macháček informoval, že byly nalezeny průkazné znaky k posuzování stavebního vývoje chrámu. To se týkalo zejména presbytáře a sakristie.⁴¹ Sakristie je zajímavá především vzácnou žebrovou klenbou, které se taktéž říká skákavá. Jedná se o zvláštní formu křížové klenby. Je projevem rutinní zdatnosti v provádění kleneb a projevem přechodu vrcholného slohu k finesám hraničícím s manýrismem.⁴² Současně bylo zjištěno, že neustálé zvyšování okolního terénu starého hřbitova značně ovlivnilo vnějšek i vnitřek tohoto objektu. Ukázalo se, že základy této stavby jsou velmi hluboké, konkrétně až 90 cm od úrovně podlahy. Kromě tohoto zjištění byl taktéž učiněn objev podstatné části oltářní mensy na hlubokém základě.⁴³ To potvrdilo předpověď dr. V. Mencla, že dnešní sakristie byla původně soukromou kaplí. Dalším nálezem byly početné kvádry, které svou technickou i architektonickou formou vykazovaly, že patří k původní, dnes už zmizelé, románské stavbě. Pod úrovní podlahy se v roce 1977 našlo několik hrobů. Původně se domnívalo, že se jedná o hroby mladší, než je sakristii. Další výzkum uvedl, že se hroby pochází z původního starého hřbitova, na kterém byla sakristie postavena. Na konci průzkumu bylo nutno se vypořádat se značným množstvím úlomků, které se našly především v násypech okolo kostela. O tento úkol se postaral Spolek aktivistů roudenského kostela. Taktéž proběhla restaurace do původní podoby, což se týkalo především oltářní mensy, podlahy a hrotitého okna v sakristii.⁴⁴ Podlaha byla vybavena novými dlaždicemi. Jako vzor

³⁷ TUREK, Jan. *Kostely a kaple Plzeňska*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 1998, s. 53.

³⁸ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všechn svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 12.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všechn svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 14.

⁴¹ HEJNÝ, Václav. Tajemství sakristie na Roudné. *Lidová demokracie*. 1976, roč. 31, č. 301, s. 6.

⁴² MACHÁČEK, Antonín. *O kostele Všechn svatých aktuálně*. Plzeňsko, 19. Plzeň, 1992, s. 2.

⁴³ Viz. Příloha č. 1.

⁴⁴ HEJNÝ, Václav. Co ukázal průzkum kostela na Roudné. *Lidová demokracie*. 1977, roč. 32, č. 290, s. 1.

posloužily dlaždice nalezené při pracích. Podlaha, která se dnes v sakristii nachází, je poměrně nová a nachází se přibližně metr nad původní úroveň. Důvodem k této přestavbě byl požár, který v tomto prostoru vznikl a padla mu za oběť celá dřevěná podlaha. Nábytek, který byl zde umístěn zůstal však nepoškozen, stejně jako předměty pro bohoslužby v něm uložené.

2.1.2 Presbytář

Kněžiště bylo vystavěno až po husitských válkách, v době vlády Jiřího z Poděbrad.⁴⁵ Bylo užito úspornějšího zdění, konkrétně lomového stavebního pískovce. Pouze čela vnějších opěrných pilířů, ostění oken a kordony jsou z opracovaných kvádrů.⁴⁶ Je zde možno pozorovat pozdně gotický styl, který však je v souladu se staršími románskými prvky a nepůsobí nijak rušivě.⁴⁷ To se projevuje například v klenbě, která ačkoliv byla přetvořena později, dobře zvládá zakomponovat gotické prvky, což je vidět u napojení na tektonické články stěn.⁴⁸ V presbytáři se nachází čtyři hrotitá okna, která ho prosvětlují a je na nich znát vliv Parlérova stavebního stylu.⁴⁹ Je dosti možné, že se zde nacházelo vícero okenních otvorů. Tomu nasvědčuje venkovní okenní římsa, která se nachází jak na jižní, tak i na severní straně presbyteria. Na té jižní je dokonce i možno zpozorovat zapuštěné sedile, což je kamenné sedátko. Grafická výzdoba přibyla až po 150 letech od výstavby kněžiště, tu zajišťují především velké nástěnné fresky světců.⁵⁰ Dobu zhotovení fresek bychom zařadili do 16. století. Malby jsou značně poničené a je obtížné určit o jaké konkrétní světce se jedná. Víme to však z dostupných pramenů. Jedná o dvojice apoštolů a taktéž je zde čtveřice českých světců.⁵¹

2.1.3 Lod' kostela

Kostelní loď, kterou dnes můžeme navštívit, se nachází na jiném místě, než stál původní románský kostel. Byla dostavěna až v průběhu 16. století a její budování muselo být několikrát pozastaveno, za což mohl nedostatek finančních prostředků.⁵² To má za následek mimo jiné i to, že se rezignovalo na architektonickou prezentaci, která není shodná s presbyteriem, jež vznikalo ve stejné době.⁵³ Více než dostačující jsou tři vstupní otvory, každý umístěn na jedné straně lodi, což velice dobře řeší prostorovou přístupnost objektu. Co je však na druhou stranu možné vytknout je velice strohé a účelové kamenické provedení oken. To postrádá jakékoliv dekorativní prvky, což je pro tento sloh nevhodné.

⁴⁵ ŠULC, Jan. *Památky Plzeňska, 5*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2003, s. 27.

⁴⁶ MACHÁČEK, Antonín. *O kostele Všech svatých aktuálně*. Plzeňsko, 19. Plzeň, 1992, s. 2.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Viz. Příloha č. 2.

⁴⁹ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 14.

⁵⁰ MACHÁČEK, Antonín. *O kostele Všech svatých aktuálně*. Plzeňsko, 19. Plzeň, 1992, s. 1.

⁵¹ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 6.

⁵² Viz. Příloha č. 3.

⁵³ MACHÁČEK, Antonín. *O kostele Všech svatých aktuálně*. Plzeňsko, 19. Plzeň, 1992, s. 2.

Klenba, kterou dnes v kostele najdeme, pochází až ze 16. století. Je provedena v renesančním stylu a patrně předcházela zaklenutí kostelní lodi. Loď byla zaklenuta v roce 1590. Tuto informaci nám sděluje staročeský nápis, který je dochován na severní straně lodi. Z této doby pochází i kamenná kazatelna rovněž v renesančním stylu. Na ní je přímo uveden rok 1596, který odkazuje na rok výstavby. Jedná se o kazatelnu, která je na běžné poměry nízká a jejím dominantním znakem je holubice. Ta odkazuje na pokřtění Ježíše v řece Jordánu, o němž se zmiňuje Markovo evangelium ve své první kapitole. Zároveň k této události odkazuje i socha Jana Křtitele, která je umístěna nad ní. Její prvky by se daly považovat za spíše jednoduché, vše je laděno do zlatavé a bílé barvy. Kazatelna byla ještě jednou obnovena, a to v roce 1916.⁵⁴

2.2 Proměny kostela

Tato část se zabývá veškerými změnami, kterými si kostel v průběhu své existence prošel. Rozebírá jak opravu kostelního zvonu, tak i jednotlivé rekonstrukce. V neposlední řadě se práce zmiňuje o varhanách, která byly nedávno restaurovány.

2.2.1 Rekonstrukce

Rekonstrukční počiny v kostele Věch svatých jsou vyobrazeny na odkazech plzeňských měšťanů. V roce 1459 byly vynaloženy značné prostředky na obnovu kostela a o rok později byl kostel vysvěcen biskupem Mikulášem Molenotským. Je pravděpodobné, že i poničený presbytář byl v této době dostavěn. Stavba kostelní lodi, tedy hlavní části kostela, která měla tři shodně provedené vstupní portály v gotickém stylu, postupovala pomaleji. To bylo pravděpodobně zapříčiněno velkou finanční náročností stavby. Další odkazy pochází z let 1503, 1505 a to dvakrát. Následně z roku 1516, 1520 a 1521.⁵⁵ Opravy dalších částí kostela se datují do 19. století, konkrétně do let 1856 a 1885. Ty nám opět dokládají nápisy a letopočty umístěné na stranách kostelní lodi. Jednalo se o zásahy většího měřítka, které se podepsaly na kostele více než jiné.⁵⁶ Roku 1913 byl kostel vymalován na náklady pana JUC. Karla Trejbalu z Plzně. Nejmladší nápis v tomto kostele pochází z let 1945–46 a sděluje, že během bombardování došlo ke zničení hlavního oltáře a jeho následné obnovení bylo uskutečněno na náklady dobrodinců.⁵⁷ V závěru války byla totiž Plzeň bombardována a oknem presbytáře vlétla dovnitř část zápalné pumy, která zapálila oltář. Při opravách v období 1945–1946 byla opravena zásluhou rodiny Puchtovy oltářní mensa a postavena na ni pozlacená socha Krista Krále.⁵⁸ Rovněž víme, že v roce 1813 se opravila hřbitovní branka a roku 1925 byla opravována střešní hranolová

---

⁵⁴ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Věch svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 14.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ MAŘÍK, Antonín. O rekonstrukci a minulosti vzácné plzeňské památky na Roudné. *Škodovák*. 1992, roč. 47, č. 2, s. 5.

⁵⁷ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Věch svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 14.

⁵⁸ BERAN, Karel. *U Věch svatých*. 1962. s. 19. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

vížka s cibulovitým ukončím nad presbyteriem.⁵⁹ Mezi poměrně nové zásahy patří oprava dvou věží kostela, ta probíhala od roku 1990, za velkého přispění závodu Výstavba a údržba, koncern Škoda. Dalším subjektem, který se zásadně podílel na znovuoobnovení kostela je firma Šindelář, ta se postarala o opravu a rekonstrukci poškozených keramických prvků a dalších částí.⁶⁰ V interiéru proběhla úprava velkých nástěnných freskových obrazů ze života světců. Jednalo se například o svatého Michala, který je umístěn pod kůrem, krále Davida a mnohé další. Práci provedli akademičtí restaurátoři manželé Látalovi. O veškeré náklady, které by se rozhodně nedaly označit za malé – celé tři a půl miliónu korun, se v tomto případě postaral Odbor kultury města Plzně.

2.2.2 Oprava kostelního zvonu

Dne 29. listopadu 2008 proběhla prohlídka zjištění technického vybavení zvonu ve věži kostela Všech svatých na Roudné firmou Boroko. Z přední části střechy lodi kostela vychází čtyřboká čtvercová dřevěná věž ze smrkového dřeva, ve které je zavěšený velice zdařilý výtvarně řešený zvon od chebského zvonaře Geogora Hirschfelda z roku 1650. Zvon byl ulit ve středním zvonovém žeburu s tloušťkou rány 52 mm. Rozměr dolního průměru věnce zvonu je 695 mm, výška zvonu bez koruny 530 mm a odhadovaná hmotnost činí 220 kg. Koruna zvonu s šesti profilovanými zdobenými uchy má obdélníkový průřez 28x30 mm a výšku 160 mm. Zvon je zavěšený do dubového okovaného jářma s hřídélí s absencí ložisek, napřímo do polovičních pouzder oceli zadlabaných do dřevěných nosníků zvonové konstrukce. Jedna strana jářma je usazena do zádlabu s miskou na nosnou svislou stojku věže o průřezu 200 x 200 mm a druhá strana jářma je usazena do misky na vodorovný hranol o průřezu, který je zabudován do středových stojek ve směru kyvu zvonu. Pouzdra jsou vyrobena z ploché oceli a jsou zajištěna k nosníkům přišroubováním. Příčná rozteč mezi nosníky a usazeným zvonem je 870 mm a pro kyv zvonu je prostor mezi vodorovnými hranoly věže 1680 mm. Při způsobu tohoto uložení zvonu by mohlo dojít neopatrným zvoněním nezkušenou osobou k vypadnutí zvonu z pouzder. Zvon je uchycen do jářma za královskou korunu se šesti uchy, šesti zdobenými kovanými třmeny z ploché oceli, které jsou zajištěné na jářmu přes horní vodorovné zdobené roznášecí pásy čtyřhrannými maticemi. Dubové jářmo zvonu má nestandardní velkou výšku 500 mm, což je o cca 150 mm více, než je standard. Proto dochází při zvonění od cca 30° úhlu kyvu k působení hmoty jářma a zvětšení rychlosti k přepadávání srdce zvonu. Jářmo je vyrobeno ze dvou dílů. Spodní díl vykazuje podélnou prasklinu a v místě uložení ložisek destrukci dřeva. Horní díl jářma má také podélnou prasklinu. Jářmo je doplněno na horní části dřevěnou vložkou se skosenými kraji z důvodu dlouhých třmenů. Tato vložka musela být použita na vymezení vůle mezi třmeny, která vznikla

---

⁵⁹ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 15.

⁶⁰ MAŘÍK, Antonín. O rekonstrukci a minulosti vzácné plzeňské památky na Roudné. *Škodovák*. 1992, roč. 47, č. 2, s. 5.

pravděpodobně hlubším zádlabem pro zadlabání koruny zvonu do jařma, nebo následným dotahováním a krátkými závity na třmenech.⁶¹

Srdce zvonu je klasické s pěstí a výpustkou uchycené za vykovaný ucho na dřívku srdce zvonu koženým třmenem na ucho zalité do podnebí čepce zvonu. Ucho pro uchycení srdce zvonu je v dobrém stavu. Pěst srdce zvonu má tvar hrušky, která je v současném stavu značně rozklepaná. Srdce zvonu je pro tento zvon krátké, protože bylo použito z jiného zvonu a bije nad úhozovou ránu vnitřku věnce zvonu. Rána věnce zvonu nevykazuje opotřebením vybitím srdcem zvonu při zvonění z důvodu malé četnosti ručního zvonění. Zvon nebyl pootáčen. Po vizuální a zvukové stránce je tento zvon velice zachovalý, jen zvonění s vysokým jařmem, absencí ložisek a krátké výpustce srdce zvonu je obtížnější a srdce zvonu má tendenci přepadávat do protisměru kyvu zvonění.

Královská koruna se šesti profilovanými uchy se středovým sloupkem vychází z odsazení stupínku čepce zvonu, který se svažuje do pláště zvonu. K čepci zvonu na horní části pláště zvonu je na jednoduchou souvislou plastickou linku přisazen ornamentální pás tvořený rostlinnými lístky s německým nápisem označujícího zvonaře. Nápis zní takto: GEORG HIRSCHGELD GOMISCH IN EGER, což by se přeložilo jako Georg Hirschfeld ulil mě v Chebu. Dál pokračuje dvouřádkový nápis sevřený mezi dvěma linkami ve staročeštině, bez mezer s výškou písma 20 mm. V první řádce je nápis: TENTO ZWON KE CZTI SLAWIE BOZI BLAHOSLAVENE PANNY A WSSECH BOZICH SWATCH S POMOCI DOBRYCH LYDI WEAS. V druhé řádce je napsáno: MORV ROKV 1648 OSTARAN K POCTIWOSTI CHRAMU WSECH SWATYCH PRZY MIESTE PLZNI SLYT – ANNO 1650. Ke spodnímu řádku nápisu je přiřazen ornamentální souvislý pás tvořený střídavě stylizovanou ratolestí a hlavičkami andílků. Na severní straně středu pláště zvonu pod reliéfním pásem je reliéf Panny Marie s Ježíškem v náruči a větvičkou ratolesti. Naproti na jižní straně zvonu je reliéf Ježíše na kříži. Z každé strany je jedna stojící postava. Plášť zvonu přechází pod linkou přes vydutí na hranu věnce zvonu, který je zakončený hladkou obrubou.⁶²

V roce 2010 členka spolku Aktivistů, básnířka a roudenská rodačka PhDr. Hana Gerzanicová věnovala roudenskému kostelu nový zvon.⁶³ Ten byl odlit, aby jeho zvuk ladil s původním. Taktéž byla díky Aktivistům provedena sbírka za účelem vyčištění zvonu a jeho uchycení.⁶⁴

2.2.3 Varhany

Na konci 16. století byla do zadní části lodi vystavěna kruchta, na níž jsou umístěny varhany. Na předprsni jsou umístěny letopočty 1599 a 1620. Klenbu nad varhany podpírá sokl kamenných božích

⁶¹ BOUCHAL, Rostislav. *Cenová nabídka pro vybavení zvonu v kostele Všech svatých v Plzni – Roudné*. Brodek u Přerova, 2008, s. 3.

⁶² BOUCHAL, Rostislav. *Cenová nabídka pro vybavení zvonu v kostele Všech svatých v Plzni – Roudné*. Brodek u Přerova, 2008, s. 4.

⁶³ Viz příloha č. 4.

⁶⁴ JOSEFOVÁ, Hana. Srdce pro roudenský zvon. *Plzeňský deník*. 2018, roč. 12, č. 318, s. 8.

muk, který nese vytesaný nápis v českém jazyce. Ten nám sděluje, že byl vystaven roku 1661 jistým Jiřím Mikou (příjmení je špatně čitelné) a jeho manželkou Annou.⁶⁵ O umělecké zpracování varhan se zasadil především příznivec kostela pan JUC. Karel Trejbal, který kostelu poskytl různé obrazy. Další větší akce, jež proběhla v souvislosti s varhany, nese název „Vsadili jsme na hliník“. Jednalo se o občanskou iniciativu, kterou zřídil Spolek aktivistů od Všech svatých, o nichž se budu zmiňovat později a spolek Humart. Ta započala roku 2000 a kladla si za cíl pomocí sběru předmětů vyrobených z aluminia získat dostatek finančních prostředků na obnovu varhan a zároveň podnítit členy komunity k ekologičtějšímu třídění odpadu. Sbíráni hliníku a finančních prostředků probíhalo do konce roku 2023. Velkým dílem se zapojila veřejnost z Plzně a okolí, především farnosti ve Starém Plzenci a Českých Budějovicích. V roce 2014 byla započata rozsáhlá rekonstrukce varhan, kterou prováděla firma Robert Ponča z Krnova. Rekonstrukce probíhala po dobu 5 let a byla ukončena v červnu 2019 a celkové náklady činily 234 tisíc korun. Další finance, které plynuly ze sběru a darů, putovaly do fondu na opravu varhan, z něhož se platí pravidelné servisní prohlídky a opravy, které probíhají každých pět let. Zároveň se taktéž pořídil nový ventilátor, jelikož původní byl příliš hlasitý a svými vibracemi rozlaďoval nástroj.⁶⁶

2.3 Díla a památky

Zde se práce zaměří na různorodé umělecké prvky kostela. Věnuje se jak nástěnným malbám, obrazům a sochám. Taktéž rozebírá četné heraldické památky, které se v kostele nachází.

2.3.1 Umělecká díla kostela

Umělecké prvky kostela jsou velmi rozmanité. Zároveň se kostel nedá považovat za příliš zdobný ve srovnání například s plzeňskou katedrálou. Na kruchtě je k vidění král David s archandělem Michaellem. V kněžišti jsou výjevy ze Starého zákona jako je smrt Eliáše, dále je zde vyobrazena svatá Markéta, svatá Kateřina a Judita s hlavou Holoferna. Dále jsou zde k vidění světci Matouš, Filip, Jan, Bartoloměj Jakub, Ondřej, Petr, Juda Tadeáš, Šimon a Pavel a čeští patroni svatý Vojtěch, Václav, Ludmila a Prokop. Malby se během roku 1930 částečně zrestaurovaly rukou akademického malíře Jindřicha. Bohužel ne všechny malby byly dochovány. Vlivem přemalby, zatékání a požáru za oblehání Plzně roku 1618 se určité části poškodily natolik, že nelze přesně určit motivy, které vyobrazují. Ani po jejich restaurování manželi Látalovými na konci 20. století není vše možné identifikovat. Obnoveno bylo i několikero nápisů a znak na klenbě presbyteria, které byly roku 1904 přebíleny. Znovu se objevily i plastické znaky nad bočními oltáři.⁶⁷

---

⁶⁵ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 14.

⁶⁶ PUCHTA, Petr. Děkujeme, že jste nám uvěřili a pomohli. *Farní věstník Plzeň*. 2019, roč. 25, č. 7, s. 3.

⁶⁷ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 15.

Co se týče mobilního vybavení kostela, bylo původně velmi bohaté. Za nejstarší artefakt, který zde byl umístěn, je považován dřevěný reliéf Oplakávání Krista, jenž pochází z roku 1410–1420. Ten se však v kostele již nenachází, jelikož byl přemístěn do plzeňského muzea. Byl nahrazen sochou Madony vyrobenou ze dřeva v pozdně gotickém stylu. Původní barokní oltář zde stál do konce 17. století a byl vyzdoben obrazem Všech svatých a sochou Srdce páně. Boční oltář na pravé straně byl zkrášlen obrazem Nejsvětější trojice. Levý oltář zase sochami neposkvřené Panny Marie a dvou dalších světic. Ze stejného století pochází obraz Ježíše a Zachea.⁶⁸ Postranní oltáře však nejsou původní a byly sem přemístěny z kostela svatého Rocha u Saského mostu, jenž byl rozbořen. Taktéž je nutné zmínit břevno, které odděluje kostelní loď od kněžiště, na němž je umístěné sousoší kalvárie, tedy umučení Ježíše Krista. Nachází se zde i latinský nápis, jehož překlad zní: „Jenž jsi za nás trpěl, Ježíši Kriste, smiluj se nad námi.“ Je zde i letopočet 1699, který nám sděluje, kdy byla kalvárie pořízena. Do konce 2023 byla kalvárie v rekonstrukci, konkrétněji její ústřední socha Ježíše na kříži. V roce 2024 byla socha navráćena a biblický výjev je opět kompletní.

2.3.2 Heraldické památky

V sakrální stavbě se nachází rozsáhlá kolekce heraldických exponátů. V presbytáři je k vidění renesanční erbovní znak, jehož barevné provedení odlišuje šlechtickou rodinu. Tento erbovní znak se pravděpodobně váže k rodinám Blovských z Palatinu a Kašpárků z Palatinu. Mistr Ondřej Blovský, syn Jakuba Zoubka z Blovic, byl v roce 1586 přijat mezi plzeňské měšťany, avšak později přesídlil do Prahy. Jeho příbuzný Jan Kašpárek, syn Kašpara Kašpárka, v roce 1575 sloužil v Praze v církevních záležitostech a projevoval horlivý katolický postoj. Daniel, syn Jana Kašpárka, v 17. století významně přispěl kostelu svatého Bartoloměje jako dobrodinec. Zastával městské radní funkce a v letech 1613–1614 vykonával úřad plzeňského primátora. Erbovní znaky byly umístěny na klenbě presbytáře, pravděpodobně jako uznání jejich přínosu ke kostelní architektuře. Během restaurování byly též obnoveny plastické štíty gotického charakteru nad bočními oltáři, přičemž jeden z nich obsahuje symbol města Plzně.⁶⁹ Víceru erbů lze poté spatřit na náhrobních kamenech, které jsou vyrobeny z pískovce a přisazeny ke zdi lodí pod kruchtou. Jejich původní umístění bylo však jinde, a to na podlaze. O tom svědčí stav prvního erbu, jehož nápis je vyšlapaný. Ve znaku je vyobrazen lev při skoku, jenž je šikmo přetát břevnem. Osoba, které tento erb patřil, byla pochována u Všech svatých, leč nepodařilo se ji identifikovat. Druhý náhrobní kámen nese znak, který patřil Albertovi z Krekvic, jenž zemřel roku 1599. Tento muž je zde taktéž nazván jako Johannes Krekvic. Nápis je pochopitelně v latině a je v poměrně špatném stavu, tudíž ho nelze celý přeložit. Třetí náhrobní kámen původně označoval místo posledního odpočinku významné osobnosti, paní Ludmily Honové z Lowenbergu, která zemřela dne 28. listopadu 1713. Na tomto kameni s českým nápisem

---

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 16.

lze spatřit vytesaný erbovní znak této šlechtické dámy. I přes poškození štítu je možné rozeznat, že v erbu figuroval skákající lev, zatímco v klenotu, mezi bývolími rohy, byl vyobrazen kohout držící v pařátu meč. Honové z Lowenbergu byli významnou erbovní rodinou s dlouhou historií v Plzni a vlastnili dům v Saské ulici, dnes známé jako Rooseveltova.⁷⁰ Nejpozoruhodnějším kamenem je však náhrobek z červeného mramoru, který pochází z období renesance a je umístěn u pravého bočního oltáře. Na desce je vyobrazena podobizna ležící dívky s rozpuštěnými vlasy, na krku jí visí křížek a v ruce třímá růženec. Její šat odpovídá rouchu šlechtické vrstvy. Latinský nápis, umístěný po krajích, sděluje: „Zde leží vznešená a urozená panna Beatrix de Buchet, jež zesnula roku 1599 ve věku dvanácti let.“ Podle rodu a roku úmrtí lze soudit, že byla se svými rodiči v Plzni jako členka doprovodu císaře Rudolfa II. Poslední náhrobek patří Václavu Jiřímu Lemonovi. Ten je vyroben z pískovcového kamene a byl objeven roku 1856 v podlaze pod kruchtou. Nápis na jeho hrobě nám poskytuje informaci, že se jednalo o apatykářského kumšta, který obětoval svůj život za svého bližního. V době morové epidemie, která proběhla roku 1680, nezištně pomáhal nemocným, nakazil se a zemřel. Následnou renovaci náhrobku provedli roudenští aktivisté.⁷¹

2.4 Hřbitov a jeho okolí

V závěru této kapitoly se bakalářská práce soustředí na hřbitov. Rozebírá jeho zvláštnosti a věnuje se jeho vývoji. Taktéž se zaměřuje na hrobnický domek a na nepříjemnosti, které jsou s touto budovou spojeny.

2.4.1 Hřbitov u kostela Všech svatých

Součástí areálu kostela je i poměrně rozsáhlý hřbitovní komplex.⁷² Založení hřbitova se odhaduje do první poloviny dvanáctého století. Sloužil obcím Malice a Záhoří, které se zde nacházely. Ten se v současné době již nevyužívá k pohřbívání, ale pouze chátrá. O tom svědčí jeho stav, který je velice bídny, a to i přes snahu aktivistů roudenského kostela, kteří se snaží místo udržet na nohou. Roku 1784 se dostalo zdejšímu hřbitovu trochu pozornosti, a to díky císaři Josefovi II., který nařídil zrušení hřbitovů v centrech měst. To se dotklo kostela svatého Bartoloměje a klášterů Františkánů a Dominikánů. Hřbitovy na předměstí měly možnost pohřbívání nadále zachovanou. Co se týče objektů nacházejících se u kostela Všech svatých, jedná se především o klasické hroby. Ty jsou většinou ve špatném stavu, nápisy jsou často velice špatně čitelné, nebo částečně poškozené. Část hrobů bylo potřeba zcela zrušit, a to v souvislosti s rekonstrukcemi, které probíhaly ve dvacátém století. V prostorách hřbitova se nachází poměrně velké množství různých hrobek, které jsou dochovány ve značně lepším stavu než běžné hroby. Nejstarším náhrobkem, jenž se nám dochoval, patřil

---

⁷⁰ ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996. ISBN 80-238-4707-4, s. 18.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Viz. Příloha č. 5.

kamenickému tovaryši Casparu Schleissovi.⁷³ Ten byl nalezen při pracích na sakristii. Pohřbívalo se i mimo zdi hřbitova. Za zdí se nachází deska, která nese iniciály „PK“ a pod ní je údajně pohřben plzeňský kat. V době morových epidemií nebo válečných událostí zde vznikaly masové hroby. Hřbitov disponuje i částí, která je vyhrazená pro pohřbívání nekatolíků. V dobách svého největšího rozmachu byla velikost hřbitova třikrát větší, než je tomu dnes.⁷⁴ Mezi významné osobnosti, které zde našly místo posledního odpočinku, patří například plzeňští arciděkanové F. Herold a A. J. Střízlík. Dále podnikatel A. Kludský, knihovník T. Cimrhanzl, inženýr ve Škodových závodech Mikolecký a továrník Václav Brožík.⁷⁵ Dále zde jsou i rodinné hrobky. Mezi ně patří rodina Klotzova, Rohova, Liškova a Trejbalova.⁷⁶ U severní zdi se nachází hrobka plzeňských Františkánů, která kdysi nesla nápis „Cometerium patrum a fratrum franciscanorum Pilsnae“, ale ten je dnes již odstraněn. V bývalé márnici byl nalezen zajímavý signalizační systém, který sloužil pro zaznamenání pohybu jedince, který by byl mylně označen za mrtvého. Skládal se ze soustavy provázků a zvonků.

Roku 1900 byl zdejší hřbitov uzavřen a od roku 1903 místní obce pohřbívají ve svých vlastních hřbitovech, jako je například hřbitov na Bolevci.⁷⁷ Dne 25. října 1940 se dostává, po delší odmlce, pozornosti i hřbitovu u kostela Všech svatých. Arciděkan Antonín Havelka zasílá úřední dopis městskému úřadu v Plzni, který se týká konkrétních nutných oprav na pozemku hřbitova. Konkrétně se jedná o zakrytí jámy u vodovodu, které bylo sešlé a ohrožovalo chodce. Dokonce se zde stala i nehoda bývalému uzenáři Šimandlovy, jenž utrpěl lehčí zranění. Upozorňuje také na stav hřbitovních vrat, která jsou uhníla a hrozí jejich vypadnutí ze závěsů, což ohrožuje náhodné kolemjdoucí. Dále uvádí doporučení na natření hradby kolem hrobnického domu karbolinem, nebo jiným podobným materiálem pro zlepšení odolnosti vůči větru. Taktéž upozorňuje na nutnost vyvezení odpadové jámy u hrobníkova domu a požaduje vyslání skupiny pracovníků na nutné podzemní práce.⁷⁸

V roce 1980 bylo celkem 60 hrobů podrobeno dokumentaci panem Josefem Kabátem. Jeho spis uvádí u každého jednotlivého hrobu, o jaký typ se jedná, z jakého materiálu je vyroben a rovněž všechny čitelné informace, jako jsou jména, data a fráze. Taktéž je zde obsažena fotodokumentace stavu většiny hrobů. Od poloviny devadesátých let probíhá úprava bezprostředního okolí kostela. Obnova postupuje pomalu a za necelých dvacet let si vyžádala přes 12,5 miliónu korun. Její zajištění

---

⁷³ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzeň, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 6.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ JANEČEK, Miloslav. *Bolevec a okolí: (městské obvody Plzeň 1 a Plzeň 7, Radčice, části Chotíkova, Ledec, Záluží, Třemošné, Zruče a Sence) : [přůvodce]*. Plzeň: Starý most, 2001. ISBN 80-238-7629-5, s. 104.

⁷⁶ Viz příloha č. 6.

⁷⁷ MAŘÍK, Antonín. O rekonstrukci a minulosti vzácné plzeňské památky na Roudné. *Škodovák*. 1992, roč. 47, č. 2, s. 5.

⁷⁸ HAVELKA, Antonín. *Hřbitov U Všech svatých. Nutné opravy*. 1940, s.1.

dostalo na starosti Oddělení urbanistické zeleně Správy veřejného statku města Plzně. K roku 2013 byla opravena hřbitovní zeď, včetně dvou rodinných hrobek a budova márnice. Obnoven byl taktéž velký kříž, který je umístěn v centru hřbitova a tvoří jakousi křížovatku. Proběhla sanace hlavní aleje a úprava dřevin. Hřbitov byl dlouhá léta bez povšimnutí a častý výskyt vandalů mu rovněž neprospěl. Takže navrácení původní podoby vyžadovalo nemalé finanční prostředky. Proběhlo odizolování vlastní stavby kostela za účelem odvedení veškeré dešťové vody ze zdí budovy.

2.4.2 Hrobnický domek

Na území hřbitova U Všech svatých stojí celá řada menších budov, jako je například márnice, nebo několik hrobek významných plzeňských rodin. Jednou z nich je i hrobnický domek. Jeho vznik bychom datovali do roku 1873.⁷⁹ Domek byl až do konce sedmdesátých let dvacátého století v rukou církve. Ten byl však odkoupen jistým mužem za deset tisíc korun jako rekreační objekt a bylo slíbeno, že se rovněž bude starat i o areál hřbitova. To se ovšem nestalo a nový majitel se začal dožadovat stále větších prostor na stavbu garáže, dílny, skladiště a chléva. V roce 1977 získal od výboru Plzeň 1 právo osobního užívání, což je v podstatě ekvivalent vlastnického práva na 344 metrů čtverečních pozemků hřbitova. Tato smlouva byla však záhy zrušena Národním výborem města Plzeň s odůvodněním, že výbor Plzeň 1 na takovéto transakce nemá nárok. V tomto případě by došlo k zablokování vchodu do kostela a narušení kontinuity areálu. V roce 1978 bylo vydáno nařízení, že veškeré nepovolené stavby budou zlikvidovány a rovněž vše, co by rušilo vzhled kostela bude odstraněno. Taktéž měla být obnovena část staré vozové cesty ke kostelu a odstraněny veškeré předměty, které se nacházely na hrobech. Téměř nic z toho se neuskutečnilo a majitel domu nadále neoprávněně využíval prostory. Vzhledem k zdlouhavému soudnímu procesu se až 15. června 1989 rozhodlo, že veškeré nelegální stavby budou zrušeny a ostatní materiál odvezen pryč. Technickým službám bylo zadáno vybudovat jiný přístup do domu, čímž by se v podstatě hrobnický domek vyčlenil z areálu hřbitova. Po dohodě s Technickou službou města Plzně se do práce zapojili i aktivisté roudenského kostela. Velkou část taktéž na obnově nese Národní výbor města Plzně, který spolupracoval s plzeňským arcibiskupstvím.⁸⁰ Obnova proběhla úspěšně a dnes je prostor k nepoznání. Domek se časem vrátil do rukou církve a dnes je využíván zčásti jako obytné zařízení a zčásti jako skautská klubovna 45. oddílu Poutníci.

3. Komunity

V poslední kapitole je rozebrán život jednotlivých komunit, které se v kostele působí. Jedná se o skupinu Spolek aktivistů roudenského kostela a farnost Plzeň Severní Předměstí. Tyto komunity popisuje od jejich vzniku po současnost.

---

⁷⁹ JANEČEK, Miloslav. *Bolevec a okolí: (městské obvody Plzeň 1 a Plzeň 7, Radčice, části Chotikova, Ledec, Záluží, Třemošné, Zruče a Sence) : [průvodce]*. Plzeň: Starý most, 2001. ISBN 80-238-7629-5, s 104.

⁸⁰ ČECH, Jan. Hřbitov plný rozpaků. *Deník ÚV SSM*. 1989, roč. 45, č. 204, s. 2.

3.1 Aktivisté

Během 70. let dvacátého století začíná občanská iniciativa, která se pokouší obnovit značně zanedbaný kostel. Založení Spolku aktivistů roudenského kostela, jak si sami říkají, proběhlo v roce 1974. A to původně v rámci stavebně historického průzkumu kostela, který vedl Ing. Arch. Antonín Macháček.⁸¹ Na tento průzkum navázaly rozsáhlé renovace, které proběhly v 80. letech.⁸² Dne 14. května 1998 bylo spolku uděleno za jejich dlouholeté služby šest klíčů od hřbitova. Tyto klíče dostali pánové Kabát, Votlučka, Sup, Puchta, Menčík a Šuhajda. Hlavním cílem spolku je obnovení života kostela, sepisování pamětí a mnohé další aktivity. Aktivisté po dlouhé roky zajišťovali činnosti nezbytné pro fungování areálu. Mezi ně řadíme například kontroly, drobné udržovací práce, péči o kostelní betlém, úklid, výzdobu, větrání a čištění odvodňovacího systému. Dále se podíleli na údržbě varhan a zvonů, pořádali komentované prohlídky a exkurze, spolupracovali s památkovými institucemi, pořizovali dokumentaci a starali se o propagaci.⁸³ V podstatě se zapojovali do všeho, co se kostela týkalo v uplynulých 50 letech. Rovněž se potýkali s vandaly, kteří často do areálu pronikali a ničili ho. Spolek se dlouhá léta pravidelně scházel v prostoru bývalé márnice na hřbitově U Všech svatých, kterou musel napřed celou zrekonstruovat. Největším počinem bylo obstarání nové střechy. Poté se v tomto prostoru pravidelně scházeli, pořádali různé přednášky a další kulturní akce. Z každé této události byl pořízen zápis ve spolkové kronice. Další důležitou aktivitou spolku je shromažďování veškerých materiálů a informací, které se týkají kostela. Rovněž i jejich vytváření a zpracovávání. Členové spolku získali díky vlastní aktivitě finance na opravu varhan, která započala v roce 2014 na oslavu 40 let fungování spolku. Zisk veškerých potřebných prostředků zajistili netradičním způsobem, a to sběrem hliníkových plechovek a šrotu. Samozřejmě vše nesbírali sami, pomohlo i zapojení farníků. Dalším významným aktem je pořízení nového zvonu, který se jmenuje Vojtěch a byl odlit tak, aby zvukově odpovídal původnímu zvonu. Za touto akcí stojí plzeňská mecenáška PhDr. Hana Gerzanicová, která patřila dlouhá léta k aktivním členům spolku. Spolek byl značnou část své existence veden Josefem Kabátem, který díky těmto dobrovolným aktivitám získal cenu města Plzně.⁸⁴ Členské složení spolku se během let měnilo, ale za kmenové členy bychom mohli považovat Josefa Kabáta, PhDr. Hanu Gerzanicovou, Petra Pucht, Františka Supu, Marcela Votlučku, Miroslava Brunclíka, Jiřího Machulku a další.⁸⁵ Aktivisté takto fungovali až do prosince roku 2023, kdy byly vykázány správcem kostela a přilehlých budov a další budoucnost spolku je

---

⁸¹ KRIST, Miloslav, ed. *Setkávání s paní Hanou: přátelé a spolupracovníci plzeňské básniřice a mecenáše k 95. narozeninám*. Plzeň: Miloslav Krist - ArtKrist, 2023. 141 stran. ISBN 978-80-88357-29-2, s. 51.

⁸² MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 6.

⁸³ SMRČINA, Petr. *Oprávnění ke vstupu*. 2023, s. 2.

⁸⁴ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2, s. 8.

⁸⁵ Viz. Příloha č. 7.

velice nejistá.⁸⁶ Dne 27. března 2024 proběhla akce s názvem „Loučení s márnicí“.⁸⁷ Momentálně se plánuje sepsání kompletní historie spolku.

3.2 Řád Františkánů v Plzni

Během třináctého století vzniklo hned několik velký řádů. Konkrétně se jednalo o františkány, dominikány, augustinánské eremity a karmelitány. Hlavní představeným františkánského řádu byl sv. František z Assisi, který byl mimo jiné zajímavý tím, že nebyl církevním hodnostářem. Ale přesto se řadí mezi vynikající teology své doby. Roku 1209 schválil papež Inocenc III. řeholi a řádu bylo povoleno působit. První členové řádu Menších bratří dorazili do českých zemích kolem roku 1225. Nejstarším místem jejich pobytu je klášter sv. Jakuba na Starém městě v Praze. Myšlenka františkánů zasáhla i vysokou českou šlechtu. Jednalo se například o Anežku Přemyslovnu, dceru krále Přemysla Otakara II. Ta zasvětila Františkovým myšlenkám svůj život. Roku 1874 byla blahoslavena a roku 1989 svatořečena.⁸⁸

V roce 1239 vznikla polsko-česká provincie františkánů, která fungovala až do roku 1517. Co se týče působení Františkánů v Plzni, dá se s jistotou říci, že v ní byli už od samého začátku. Při založení města byly vybudovány kláštery pro řád Františkánů a Dominikánů. Rovněž vznikl kostel Nanebevzetí Panny Marie, který jim sloužil jako primární místo pro bohoslužby. První explicitní písemná zmínka o minoritském klášteře pochází z roku 1336. V roce 1419 přivedl kazatel Václav Koranda husity, v čele s Janem Žižkou, a tak se Plzeň na krátké období stává husitským centrem. Zdejší řády byly vybity a vyhnány. Husité však v Plzni pobývali pouze do roku 1420. Po jejich odchodu se řády minoritů a dominikánů navrátily, společně s uprchlými katolíky. Poté započaly opravy kláštera, který byl značně poškozen a utrpěl i při dalších husitských pokusech o dobytí Plzně. Katolická síla Plzně vzrostla natolik, že se do města začaly umísťovat písemnosti a cennosti z kapituly sv. Víta v Praze.⁸⁹

V řádů Menších bratří existovaly dvě větve: observanti a konventuálové. Observanti byli více ortodoxní větví a dbali na zachování příkladu sv. Františka. To se projevilo například při dodržování nařízené chudoby. Na druhou stranu konventuálové připouštěli možnost vlastnictví majetku, ale pouze společného pro celý konvent. Papež Pius II. dne 13. února 1460 odevzdal řád do rukou observantů, což jsou dnešní Františkáni. Učinil tak na přimluvu města Plzně a krále Jiřího z Poděbrad. Správcem klášterního majetku se stala městská rada. Co se týče počtu Františkánů v Čechách, byl nestálý až do roku 1524. Toho roku vydal král Ludvík nařízení, ve kterém stanovil

---

⁸⁶ Rozhovor autora bakalářské práce Matěje Tlustého s vedoucím spolku aktivistů Josefem Kabátem, narozeným 8.9. 1943, bytem Baarova č. p. 4 v Plzni, dne 8. 11. 2023 v Plzni.

⁸⁷ Viz. Příloha č. 8.

⁸⁸ BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3, s. 11.

⁸⁹ BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3, s. 12.

horní hranici počtu Františkánů na deset mnichů. Během 16. století se řád dostává do krize. V roce 1574 podle zprávy Felciana Niguardy žili v Čechách pouze dva bratři.⁹⁰ Zlepšení stavu zažil řád Menších bratří na přelomu 16. a 17. století. V této době totiž v Plzni přebýval císař Rudolf II., který se zde ukrýval před morem. V tomto čase řád Františkánů těží ze zvýšené návštěvnosti různých delegátů, mezi kterými byl i papežský vyslanec. Dobré období však nemělo dlouhého trvání. Po stavovském povstání, které započalo 23. května 1618 se Plzeň postavila na stranu císaře. To ovšem znamenalo obléhání Arnoštem Mansfeldem a jeho vojsky. Obléhání započalo dne 19. září 1618. Útoky byly vedeny na hradby v místě, kde se nacházel františkánský klášter, což zapříčinilo jeho velké poškození. Dne 21. listopadu 1618 ovládl Mansfeld město. Stav kláštera byl natolik špatný, že mniši žádali svolení od Mansfelda, aby mohli odejít do Bavorska, ale nebylo jim v jejich žádosti vyhověno. Opravy kláštera mohli začít až po odchodu okupační armády v dubnu 1621. Pobyt vojáku byl natolik ničivý, že z kláštera nezbylo téměř nic. Mobiliář byl téměř všečen poničen, nebo rozkraden. K této budově se z pobytu vojsk váže jedna legenda. Po dobytí Plzně se klášter přeměnil na hernu a hospodu. Dvojice vojáků hrála kostky a popíjela přitom. Jeden z vojáků prohrál už vše, co měl, a tak začal řídit a rouhat se. V afektu vzal konvici s vínem a hodil ji po soše spasitele. Ta se urazila a spadla mu na hlavu s takovou rychlostí, že byl na místě mrtev. Od té doby se ostatní žoldnéři začali na místě chovat umírněněji. Opravy kláštera probíhaly velice pomalu.⁹¹ Svůj důvod v tom má určitě třicetiletá válka, která probíhala v letech 1618–1648. Kromě hrozby dalšího napadení byly velice časté epidemie. V roce 1634 všichni Františkáni zemřeli na morovou nákazu. Dne 6. června 1636 byl klášter znovu vysvěcen a kostel opraven. Po roce 1650 začal zde fungovat i noviciát, což vedlo k zvýšení počtu mnichů až na 30 osob. V roce 1688 se v Plzni nacházelo 11 kněží a 6 bratří. Roku 1774 vzrostl tento stav na 27 kněží a 9 noviců. Roku 1740 byla dokončena barokní přestavba a vzniklo nové křídlo kláštera. Nedílnou součástí každého kláštera je i knihovna. František z Assisi nepožadoval, aby se františkánské kláštery bez knih obešly, ale varoval před přepychem, poněvadž knihy byly velice cenné. V roce 1620 začalo do plzeňského kláštera přibývat značné množství knih. Dokonce v roce 1692 museli přestavět jednu místnost přímo pro jejich uskladnění. V roce 1766 se zde nacházelo celkem 2 722 knih, mezi nimi i 187 prvotisků. Během vlády osvíceného panovníka Josefa II., měl být františkánský klášter, stejně jako ostatní, které nesloužily lidem, zrušen. Ale k tomu nedošlo. Bylo to díky rozhodnutí z roku 1786, že zde budou slouženy mše pro plzeňské Němce, kteří tvořili téměř šestinou tehdejší populace města. Během 20. století se značným tempem začíná rozvíjet náboženský život. Zásluhu na tom mají především členové mužské části řeholí. Sloužili jako vychovatelé, exercitátoři, spisovatelé a kazatelé. Dokladů o práci konkrétně plzeňských Františkánů z této doby je málo. Působily zde dvě mariánské družiny – františkánská Mariánská družina a

---

⁹⁰ BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3, s. 12

⁹¹ BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3, s. 13.

redemptoristická. Družiny pořádaly dobročinné sbírky a různé jiné akce. Dochoval se záznam farní charity z roku 1937. Ten uvádí že se za první čtvrtletí rozdalo 14 299 polévek, 914 chlebů a byl poskytnuty zásoby pro 322 rodin. Taktéž byly rozdávány i kusy oblečení. Po nesnadném období druhé světové války se situace nelepší. Komunistická strana, která se roku 1948 dostává k moci, začíná křesťany pronásledovat. V roce 1950 je dokonce zřízen Státní úřad pro věci církevní, který měl za cíl totální likvidaci církve. Zrušeny byly kláštery a řeholníci byli internováni. Z kroniky Dominikánů se dozvídáme, že v noci ze 13. na 14. dubna 1950 byli všichni Františkáni i Redemptoristé převezeni na neznámé místo. Jejich povinnosti přebírají Dominikáni, ale ti se také nevyhnout perzekuci.⁹²

3.2.1 Plzeňští Františkáni po revoluci

Po dlouhé odmlce za nadvlády komunismu se řád Františkánů vrací do Plzně. Stává se tak roku 1996 na pozvání otce biskupa Františka Radkovského. Jeho cílem bylo zajistit formu netradiční pastorace pro plzeňskou čtvrť Lochotín, která měla v té době kolem 50 tisíc obyvatel. První trojici bratří, kteří přišli znovu do Plzně, tvořil Šebestián Smrčina, Jiří Pechar a Jeroným Jurka, který se stal představeným nově založené komunity.⁹³ Pro tuto komunitu byl zřízen byt na sídlišti Vinice. Dne 3. listopadu 1996 proběhla první mše v Lochotínském pavilónku. Ten se na dlouhá léta stal místem, které farnosti nahrazovalo kostel. Počet lidí, kteří se mší účastnili, se postupně rozrůstal. Na první slouženou mši v Pavilónku dorazilo kolem 40 osob. Na Nový rok se zde sešlo dokonce 110 lidí. Dne 13. dubna 1997 byla rekordní účast s počtem okolo 160 účastníků. Farnost se rychle rozrostla a byt na Vinicích o velikost 4+1 přestal potřebám komunity stačit. Proto se farnost přesunula do prostorů bývalé školky na adrese Komenského 17, Lochotín. Slavnostní otevření proběhlo 3. října 1998 za přítomnosti otce biskupa Františka Radkovského a ostatních bratří Františkánů. Rovněž zde byla zřízena kaple svatému Františkovi. V říjnu 1998 začínají první myšlenky na stavbu kaple, která by sloužila k bohoslužbám místo Pavilónku. Došlo k vyjednání místa i projektu, ale stavba byla pozastavena na neurčito z důvodu potřeby se zaměřit na jiné aspekty nově vznikající farnosti. Důvodem mohla být i poměrně finančně náročná rekonstrukce Domečku, jak je mezi farníky označována bývalá školka, kde bratři dodnes sídlí.

Celá rekonstrukce přišla na 5 miliónů korun, ale naštěstí se drtivou většinu financí podařilo sehnat od dárců. Ve farnosti byly vyhlášeny sbírky za tímto účelem. Zároveň byl pozměněn systém vybírání příspěvků od členů komunity. Začalo se pravidelně posílat finanční příspěvek na účet místo klasického vybírání při bohoslužbě. Farnost se aktivně zapojovala do všedního dění. Přes týden se v prostorách Domečku scházelo ve školním roce 1999/2000 přes 15 různých uskupení. Jednalo se především o náboženské skupiny, ale i například o skautské družiny oddílu Poutníků, kteří zde mají

---

⁹² BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3, s. 14.

⁹³ Viz. Příloha č.9.

svou klubovnu. Kostel Všech svatých na Roudné se využívá pouze zřídka. Většinou se život farnosti odehrává v prostorách Domečku, nebo Pavilónku. To však neznamená, že je kostel naprosto opuštěný. Pořádají se zde například poutní slavnosti, a i bohoslužby při příležitosti výročí úmrtí sv. Františka. Ty se konají každý 3. říjen. Je sloužena mše, při které se čtou úryvky o jeho smrti sepsané jeho bratry. Poutní mše u Všech svatých probíhá 1. listopadu, často za přítomnosti hosta. Je spojena i s programem pro děti. V únoru 2010 proběhla anketa o stavbě nového kostela.⁹⁴ Byly vybráni architekti, kteří farnosti představili své vize. Poté proběhlo hlasování, kde byl zvolen jeden z návrhů. Stavba byla zamýšlena v prostoru blízském Domečku. Bohužel se projekt nikdy nezačal, narazilo se totiž na komplikace jak finanční, tak i úřední. Taktéž se bratři Františkáni setkali s nevolí tamějších obyvatel. Farnost tedy nadále působí v prostorách Pavilónku, a to až do covidové krize, která začala v roce 2020. Během pandemie bratři fungovali pomocí moderních technologií a mše byly pravidelně vysílány online. Po ukončení krize se farnost potýkala s poměrně velkým úbytkem členů. Dost pravidelných návštěvníků bohoslužeb se již nevrátilo, taktéž byl hlavní chrám přesunut z Pavilónku ke Všem svatým. Toto rozhodnutí nebylo všemi přijato s nadšením. Kostel nebyl řádně přizpůsoben, proto bylo potřeba zařídit komfortnější prostředí. Bylo pořízeno vytápění kostela a taktéž postaveny nové společenské prostory.

Závěr

Kostel Všech svatých patří rozhodně mezi nejzajímavější plzeňské kostely. Je stále živý, i když nebyl vždy nejvíce oceňovaný. Prošel si až nevidaným množstvím změn a dějinných událostí. Cílem práce bylo prozkoumat historii a architekturu tohoto kostela, jeho kulturní význam a vztah k městskému prostředí. Vzhledem k tomu, že se jedná o rozsáhlé téma, rozdělil jsem práci do tří kapitol. Jak již bylo zmíněno v úvodu, téma jsem si vybral jednak z mého osobního zájmu, tak z důvodu malé pokrytosti v oficiální literatuře. Pro účely této bakalářské práce jsem zpracoval nemalé množství nevydaných pramenů, které mi poskytly osobnější pohled na historii kostela.

V první kapitole jsem se věnoval jeho historickému vývoji. Začal jsem v období vzniku prvních kostelů na území dnešní Plzně, rozebral jsem problémy a obtíže se kterými se kostel musel v tomto období potýkat. Popisuji, jak se z hlavního kostela tehdejšího okolí stane časem opomíjená stavba. Dále jsem pokračoval dlouhým a náročným obdobím od husitských válek po konec 19. století. Zde se kostel velmi často přestavoval, z důvodu různých vojenských střetnutí v jeho okolí. Toto období považuji za nejkritičtější pro přežití kostela. Ve třetí podkapitole se rozepisuji o historii novodobé, od dob první světové války po závěr 20. století. V této době se začíná dařit U Všech svatých lépe než v stoletích předchozích. Velkou zásluhu na tom má i jistě Spolek aktivistů, který vzniká v sedmdesátých letech.

---

⁹⁴ BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3, s.15

Při psaní druhé kapitoly jsem zaměřil svou pozornost na jednotlivé unikátnosti kostela. První podkapitolu jsem soustředil na rozebrání všech hlavních částí uvnitř kostela. Zmiňoval jsem jak jejich vývoj, tak jak je to s jejich stavem nyní. Každé místnosti je věnován dostatečný prostor, v závislosti na dostupných pramenech. V další části jsem psal o veškerých památkách a objektech, které kostel má, nebo měl v minulosti k dispozici. Obzvláště se pak soustředím na heraldické památky, kterých má kostel poměrně velké množství. V závěru kapitoly jsem využil mnohých poznatků od Aktivistů při sestavování rozboru hřbitova, jeho historického vývoje. Taktéž se zde věnuji zajímavostem v okolí kostela.

Třetí a poslední kapitolu jsem zasvětil dvěma komunitám, které jsou v dnešní době s kostelem spojené. Tato kapitola, nebyla původně zamýšlená a vznikla až v průběhu tvoření práce. První komunitou je dobrovolný Spolek aktivistů roudenského kostela, který se přes 50 let staral o celý areál. Zmiňuji okolnosti jeho vzniku, důležitost a práci, kterou pro kostel odvedl. Za dobu svého působení dokázal kostel přeměnit k lepšímu, a to bez jakéhokoliv nároku na odměnu. Mrzí mne, že jsem nedostal více prostoru o tomto uskupení napsat z důvodu jejich momentální komplikované situace a doufám, že se vše podaří zvládnout. Druhou komunitou, o které jsem psal, je farnost Františkánů ze Severního Předměstí. Začal jsem od vzniku tohoto řádu v Čechách a vylíčil události, které ho provázely. Zvláštní pozornost si pak zasloužily novodobé dějiny od obnovení farnosti po pádu komunistického režimu.

Summary

The aim of the thesis was to explore the history and architecture of this church, its cultural significance and its relationship to the urban environment. As this is a large topic, I divided the thesis into three chapters.

In the first chapter I discussed its historical development. I started with the period of the first churches in the territory of today's Pilsen, and I analysed the problems and difficulties the church had to face in this period. Then I continued with the period from the Hussite wars to the end of the 19th century. In the third subsection I discuss the modern history, from the time of the First World War to the end of the 20th century.

In writing the second chapter, I focused my attention on the various unique features of the church. I focused the first subchapter on breaking down all the major parts inside the church. In the next subsection, I wrote about all of the landmarks and objects that the church has, or has had in the past. At the end of the chapter, I used many of the findings from the Activists in compiling an analysis of the cemetery, its buildings, and its surroundings.

I have devoted the third and final chapter to two communities that are associated with the church today. The first is the voluntary Rouden Church Activists' Association, which has looked after the whole site for over 50 years. The second community I wrote about is the Franciscan parish of the Northern Suburbs. I started from the origin of this order in Bohemia and described the events that accompanied it. Then the modern history since the restoration of the parish after the fall of the communist regime deserved special attention.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

Prameny ústní

Rozhovor autora bakalářské práce Matěje Tlustého s dlouholetým kostelníkem kostela Všech svatých na Roudné Josefem Kabátem.

Literatura

BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3.

JANEČEK, Miloslav. *Bolevec a okolí: (městské obvody Plzeň 1 a Plzeň 7, Radčice, části Chotíkova, Ledec, Záluží, Třemošné, Zruče a Sence) : [přívodce]*. Plzeň: Starý most, 2001. ISBN 80-238-7629-5.

KRIST, Miloslav, ed. *Setkávání s paní Hanou: přátelé a spolupracovníci plzeňské básniřce a mecenáše k 95. narozeninám*. Plzeň: Miloslav Krist - ArtKrist, 2023. 141 stran. ISBN 978-80-88357-29-2.

PUCHTA, Petr. Děkujeme, že jste nám uvěřili a pomohli. *Farní věstník Plzeň*. 2019, roč. 25, č. 7, s. 3.

LÁBEK, Ladislav. *Kostelík Všech svatých*. Edice Kroužku přátel starožitností v Plzni, 1912, č. 3. Plzeň: Kroužek přátel starožitností, 1912. ISBN (váz.).

LAJBLOVÁ, Miroslava. *Západočeský sborník historický, 27*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 1994.

MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2.

ROŽMBERSKÝ, Petr. *Kunčín Hrádek a kostel Všech svatých v Plzni*. Plzeň: Nadace České hrady, 1996.

SOUKUP, Jan. *Kostel Všech svatých v Plzni na Roudné*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 2000.

ŠULC, Jan. *Památky Plzeňska, 5*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2003.

TUREK, Jan. *Kostely a kaple Plzeňska*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 1998.

Nepublikované zdroje

BERAN, Karel. *U Všech svatých*. 1962. s. 12. strojopis, 21 s., uložen u pamětníka Josefa Kabáta.

BOUCHAL, Rostislav. *Cenová nabídka pro vybavení zvonu v kostele Všech svatých v Plzni – Roudné*. Brodek u Přerova, 2008.

HAVELKA, Antonín. *Hřbitov U Všech svatých. Nutné opravy*. 1940.

SMRČINA, Petr. *Oprávnění ke vstupu*. 2023.

Periodika

MACHÁČEK, Antonín. *O kostele Všech svatých aktuálně*. Plzeňsko, 19. Plzeň, 1992.

Denní tisk

ČECH, Jan. Hřbitov plný rozpaků. *Deník ÚV SSM*. 1989, roč. 45, č. 204, s. 2.

HEJNÝ, Václav. Co ukázal průzkum kostela na Roudné. *Lidová demokracie*. 1977, roč. 32, č. 290.

HEJNÝ, Václav. Tajemství sakristie na Roudné. *Lidová demokracie*. 1976, roč. 31, č. 301.

JOSEFOVÁ, Hana. Srdce pro roudenský zvon. *Plzeňský deník*. 2018, roč. 12, č. 318.

MAŘÍK, Antonín. O rekonstrukci a minulosti vzácné plzeňské památky na Roudné. *Škodovák*. 1992, roč. 47, č. 2.

PUCHTA, Petr. Děkujeme, že jste nám uvěřili a pomohli. *Farní věstník Plzeň*. 2019, roč. 25, č. 7.

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Nálezy v sakristii	iii
Příloha č. 2: Klenba presbytáře	iv
Příloha č. 3: Dobová fotografie interiéru	v
Příloha č. 4: Kostelní zvon Vojtěch	vi
Příloha č. 5: Vstup do hřbitova.....	vii
Příloha č. 6: Rodinná hrobka.....	viii
Příloha č. 7: Fotografie Spolku aktivistů a členů Majáku	ix
Příloha č. 8: Márnice	x
Příloha č. 9: Bratři Františkáni	xi

Příloha č. 1: Nálezy v sakristii ⁹⁵

⁹⁵ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochoťín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzeň, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2. s. 66.

Příloha č. 2: Klenba presbytáře⁹⁶

---

⁹⁶ Vlastní foto autora

Příloha č. 3: Dobová fotografie interiéru ⁹⁷

---

⁹⁷ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2. s. 62.

Příloha č. 4: Kostelní zvon Vojtěch⁹⁸

---

⁹⁸ MÁCHA, Lukáš – MOTEJZÍK, Pavel. *Roudná a Lochotín napříč staletími*. Plzeň: Maják Plzně, 2014. ISBN 978-80-260-7306-2. s. 71.

Příloha č. 5: Vstup do hřbitova⁹⁹

---

⁹⁹ Vlastní foto autora

Příloha č. 6: Rodinná hrobka¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ Vlastní foto autora

Příloha č. 7: Fotografie Spolku aktivistů a členů Majáku ¹⁰¹

---

¹⁰¹ Archiv Spolku aktivistů

Příloha č. 8: Márnice¹⁰²

---

¹⁰² Vlastní foto autora

Příloha č. 9: Bratři Františkáni¹⁰³

---

¹⁰³ BUDILOVÁ, Pavla, ed. *Františkáni v Plzni: 1293-2010*. Plzeň: Komunita bratří františkánů v Plzni, 2011. 141 s. ISBN 978-80-254-8800-3. s. 32.